

Сезона 2015/2016

Четвртак, 7. април 2016. године
Задужбина Илије М. Коларца у 20 часова

Циклус: **Филхармонија**

Диригент: **Еиђи Оуе**
Солиста: **Немања Радуловић**, виолина

Програм:

Рихард Штраус
Дон Жуан, оп. 20

Трајање: око 17 минута

Макс Брух
Концерт за виолину и оркестар бр. 1, оп. 26 у ге-молу

Prélude: Allegro moderato
Adagio
Finale: Allegro energico

Трајање: око 24 мин.

Петар Иљич Чајковски
Симфонија бр. 6 оп. 74 у ха-молу (*Патетична*)

Adagio-Allegro non troppo
Allegro con grazia
Allegro molto vivace
Finale: Adagio lamentoso-Andante

Трајање: око 46 минута

Концертмајстор: **Тијана Милошевић**

Највећи допринос симфонијској музици на крају 19. и у првој половини 20. века, **Рихард Штраус** (1864-1949) је дао својим симфонијским поемама. На наслеђу композиционог стила Рихарда Вагнера, Штраус је током скоро три деценије написао десетак дела ове врсте, која су временом стилски сазрела. После успеха симфонијске поеме *Из Италије*, следећа у низу, **Дон Жуан**, настала је 1888. године, као резултат сусрета композитора са Александром Ритером, такође композитором и виолинистом, који га је упутио у свет Шопенхауера и Ничеа. Следеће године, Штраус је са великим успехом дириговао премијером овог дела, са оркестром Вајмарске опере, где је радио као дворски капелмајстор. Иако је *Дон Жуан* тек увео Штрауса у царство вештина оркестрације, већ је ово дело показало његов афинитет према овом пољу. *Дон Жуан*, написан према поеми Николаса Ленауа, представља портрет познатог заводника, који музиком не прати одређени програм. Тако чујемо теме његових љубавних авантура, пуне поноса и егзалтираности, наспрам епизода нежности и женских тема. Завршетак је, може се рећи, алтернативни крај Моцартовог *Дон Ђованија*. Баш као и код Моцартовог либретисте да Понтеа, који је ову причу завршио смрћу Дон Жуана, и Ленау Штраусову музичку причу води до истоветног завршетка. Али, уместо статуе Комендатореа који Дон Жуана шаље у пакао, велики освајач женских срца бива убијен од руке Дон Педра, Комендатореовог сина, који се свети за смрт оца.

Један од најпопуларнијих концерата целокупног виолинистичког репертоара свакако је **Концерт за виолину и оркестар бр. 1 Макса Бруха** (1838-1920). Дело је настало 1866. године, а премијерно га је 24. априла исте године извео Ото вон Конигслов, под управом аутора. Након првог извођења, Брух га је значајно ревидирао, уз помоћ чувеног виолинисте Јозефа Јоакима, и у тој верзији се изводи и данас. Ревидирану верзију концерта Јоаким је извео 5. јануара 1868. године у Бремену, под управом Карла Мартина Рајнталера.

Први став је необичан, с обзиром на то да је конципиран као прелудијум за други став, са којим је директно повезан. Дело почиње у лаганом темпу, са мелодијом коју доносе флауте, а соло виолина иступа са кратком каденцом. Следи понављање у виду интродукције за централни део става, који садржи упечатљиву прву, и веома мелодичну другу тему. Став се завршава са две кратке каденце, још виртуозније него претходна, а оркестарски тути се улива у други став, са којим је повезан једним тоном који доноси деоница првих виолина. Други став је познат по својој чувеној мелодији, која се сматра *срцем* читавог концерта. Финале почиње оркестарском интродукцијом, након чега следи прва тема плесног карактера коју доноси соло виолина. Друга тема је репрезентативни пример романтичарске лирике, лагана мелодија која се понавља неколико пута током става, након чега следе фуриозна кулминација и бриљантан завршетак дела.

Последње године живота **Петра Иљича Чајковског** (1840-1893) донеле су преокрет у стваралачком импулсу. После епско-романтичарских остварења и балета *Уславана лепотица* и *Крцко Орашчић*, као композиторова *лабудова песма* настала је **Симфонија бр. 6 у ма-молу**, премијерно изведена десет дана пре његове смрти. Трагични тон овог остварења је слика стања композиторове душе, а потпуно неочекивана концепција форме је одраз унутрашњег хаоса и незнања. Сам Чајковски је симфонију назвао *адађо у великој форми*, иако лагани став не постоји, а завршетак последњег става који замире уместо егзалтираног финала, представљао је прекретницу у историји музике. Данас је Шеста симфонија позната по свом поднаслову *Патетична*. И сам почетак првог става подцртан је мрачним расположењем. Отварање је поверено трима темама у различитим темпима, налик на малу свиту са мотивом судбине који повезује одсеке. Друга тема доноси озарење, типично за ранија дела Чајковског. Развојни део доноси *лавину* звука, са старим руским напевом опела у деоници тромбона, која се продужава у репризу до трагичне звучне ерупције. Овај став одликује богатство музичких идеја, симфонијског развијања и оркестарских ситуација. Други став, *quasi* валцер у 5/4 такту, редак је пример класичног комада написаног у мешовитом сложеном такту, који је решен на потпуно природан начин. Несумњиво добре критике пратиле су прва извођења овог става у Европи, када је појава

овакве метрике била изузетно ретка. Трећи став (за кога је можда било логичније да се нађе на месту финала) у брзом темпу излаже теме маршевог карактера, у атмосфери безумља и делиријума. Четврти став тужбалицом гудача најваљује коначни опроштај и песимизам који све више нараста. Лимени дувачки инструменти у свечаном тону ламентирају и нестају. Судбина није побеђена, него прихваћена.

Асја Радоњић